

Bp Stefan Cichy

Święci i błogosławieni w kalendarzu liturgicznym i Martyrologium rzymskim. Zasady dotyczące wpisywania świętych i błogosławionych do kalendarza liturgicznego

Po przeprowadzonych beatyfikacjach czy kanonizacjach Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski i Przewodniczący Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów otrzymują pisma od przełożonych generalnych zgromadzeń zakonnych z prośbą o wprowadzenie nowo ogłoszonych świętych i błogosławionych do kalendarza liturgicznego diecezji polskich. Wywiązuje się wtedy korespondencja, w której trzeba wyjaśniać, że zatwierdzenie przez Kongregację ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów formularza mszalnego i tekstów *Liturgii Godzin* oraz wprowadzenie obchodu liturgicznego do kalendarza liturgicznego danego zgromadzenia, nie oznacza, że można ten obchód liturgiczny wpisać do ogólnopolskiego kalendarza liturgicznego. Potrzebne jest w tej sprawie wotum Konferencji Episkopatu i zezwolenie na wprowadzenie do kalendarza diecezji polskich przez Kongregację ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.

Wszyscy święci i błogosławieni są wpisani do *Martyrologium rzymskiego*. Ta księga liturgiczna zawierająca wykaz świętych i błogosławionych obejmuje około 5600 imion. Nie sposób wszystkich świętych i błogosławionych umieścić w kalendarzu liturgicznym. Wielu świętych jest wpisanych tylko do kalendarzy zakonnych i diecezjalnych, pewna część znajduje się w kalendarzach krajowych, natomiast część w kalendarzu ogólnym.

W niniejszym przedłożeniu podamy kilka uwag o rozwoju kalendarza liturgicznego, przedstawimy przepisy kościelne dotyczące roku liturgicznego i kalendarza oraz zapoznamy z pewnymi konkretnymi wskazaniem Kongregacji.

1. Kilka uwag o rozwoju kalendarza liturgicznego

Kalendarz liturgiczny rozwijał się w ciągu wieków. Pierwotnie jedynym dniem świątecznym była niedziela i Wielkanoc. Potem dochodziły obchody w dniu narodzin dla nieba męczenników. Z kolei do kalendarza wpisywano inne święta i innych świętych. Kalendarz miał charakter lokalny. Do kalendarza rzymskiego, który stał się wzorem dla kalendarzy diecezjalnych wpisywano nowe święta. W kalendarzu Kościoła powszechnego od r. 800 do 1100 dodano 40 nowych świąt, między rokiem 1100 a 1200 dodano dalszych 50 świąt, zaś między rokiem 1200 a 1558 dodano 200 dalszych świętych. Żaden z papieży między 800-1558 nie przyhamował dodawania do kalendarza nowych świętych. Dopiero kalendarz w *Breviarium Romanum* z 1568 r. i w *Missale Romanum* z 1570 r. został „oczyszczony” i wtedy w ciągu roku zostało w nim 157 dni wolnych od obchodów ku czci świętych¹. Także w późniejszych czasach dokonywano redukcji obchodów ku czci świętych albo obniżano względnie podwyższano ich rangę, ale jednocześnie dodawano nowe obchody.

¹ Por. Th. Klauser, *Kleine abendländische Liturgiegeschichte*, Bonn 1965, s. 125nn.

Święci „wędrowali” również po kalendarzu i przenoszono ich obchody na inne dni oraz zmieniano ich rangę. Dokonywano tego co jakiś czas. Po Soborze Watykańskim II dokonano gruntownej reformy kalendarza liturgicznego, ale i po tej reformie dokonywano kolejnych zmian.

Warto wiedzieć, że już przed soborową reformą kalendarza zmieniały się terminy niektórych obchodów, np. wspomnienie Matki Bożej Różańcowej było najpierw w pierwszą niedzielę października, a później 7 października, święto Świętej Rodziny kiedyś w trzecią niedzielę po Objawieniu Pańskim, w wyniku reformy posoborowej przeniesione zostało na niedzielę w oktawie Narodzenia Pańskiego, uroczystość Chrystusa Króla z ostatniej niedzieli października została przeniesiona na ostatnią niedzielę roku liturgicznego, święto Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny z 2 lipca przeniesiono na 31 maja. Szereg zmian zostało wprowadzonych do kalendarza ogólnego w czasie pontyfikatu papieża Jana Pawła II, np. w 1979 r. podniesiono obchód liturgiczny św. Stanisława, biskupa i męczennika (11 kwietnia) do wspomnienie obowiązowego, podobnie w 1982 r. św. Maksymiliana Marię Kolbego (14 sierpnia), w 1988 r. wprowadzono wspomnienie Wawrzyńca Ruiz i Towarzyszy (26 września), w 1996 r. św. Ludwika Marii Grignon de Montfort (28 kwietnia), św. Piotra Juliana Eymarda (2 sierpnia) i Piotra Klawera (9 września).

W związku z ogłoszeniem w 2002 r. trzeciego wydania wzorcowego *Missale Romanum* wprowadzono do kalendarza ogólnego 12 obchodów: ku czci Najświętszego Imienia Jezus (3 stycznia), Najświętszego Imienia Maryi (12 września), Najświętszej Maryi Panny Fatimskiej (13 maja), św. Józefiny Bakhity (8 lutego), świętych Krzysztofa Magallanesa i Towarzyszy (21 maja), św. Rity z Caccia (22 maja), świętych Augustyna Zhao Rong i Towarzyszy (9 lipca), św. Apolinarego (20 lipca), św. Sarbeliusza Makhluif (24 lipca), św. Teresy Benedykty od Krzyża (9 sierpnia), św. Pio z Pietrelciny (23 września) i św. Katarzyny Aleksandryjskiej (25 listopada)². Natomiast po ogłoszeniu nowego mszału dodano jeszcze dwa obchody: św. Jana Diego Cuahtlatotzin (9 grudnia) i Najświętszej Maryi Panny z Guadalupe (12 grudnia)³.

W 1999 r. wprowadzono szereg zmian w kalendarzu liturgicznym diecezji polskich⁴, a potem doszły kolejne małe zmiany. W 2001 r. wprowadzono wspomnienie bł. Edmunda Bojanowskiego (7 sierpnia)⁵, w 2002 r. bł. Marii Stelli i Towarzystek (4 września)⁶, w 2003 r. św. Zdzisławy (30 maja)⁷. W 2004 r. Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów wyraziła zgodę na wprowadzenie do kalendarza diecezji polskich wspomnienia dowolnego bł. Jana Beyzyna, prezbitera (12 paź-

² Por. *Dekret zatwierdzający polskie przekłady do Liturgii Godzin*, „Anamnesis” 10 (2004) nr 3 (38), s. 23.

³ *Dekret wprowadzający wspomnienie św. Jana Diego do ogólnego kalendarza rzymskiego*, „Anamnesis” 9 (2003) nr 2 (33) s. 11-12; *Dekret wprowadzający wspomnienie Najświętszej Maryi Panny z Guadalupe do ogólnego kalendarza rzymskiego*, tamże, s. 13-14.

⁴ Zob. *Kalendarz diecezji polskich*, „Anamnesis” 5 (1999) nr 4 (19) s. 11-15.

⁵ Zob. *Dekret Kongregacji i teksty na obchód liturgiczny bł. Edmunda Bojanowskiego*, „Anamnesis” 7 (2001) nr 4 (27) s. 17-19.

⁶ Zob. *Dekrety zatwierdzające wspomnienie dowolne bł. Marii Stelli i Towarzystek oraz przekład tekstów liturgicznych*, „Anamnesis” 8 (2002) nr 4 (31) s. 13-15.

⁷ Zob. *Dekret wprowadzający wspomnienie św. Zdzisławy do kalendarza diecezji polskich*, „Anamnesis” 9 (2003) nr 2 (33) s. 15.

dziennika). Wyraziła także zgodę na używanie w tym dniu tekstów zatwierdzonych na to wspomnienie dla Towarzystwa Jezusowego⁸. Ta dykasteria Kurii Rzymskiej wyraziła również zgodę na używanie w diecezjach polskich we wspomnienie dowolne św. Wincentego Pallottiego, prezbitera (22 stycznia) tekstów zatwierdzonych na ten obchód liturgiczny dla Księży Pallotynów. Kongregacja przychyliła się do prośby Konferencji Episkopatu Polski i w kalendarzu diecezji polskich podniosła rangę obchodu św. Józefa Sebastiana Pelczara, biskupa ze wspomnienia dowolnego na wspomnienie obowiązkowe⁹.

Warto przypomnieć, że w przeszłości nie wszyscy polscy błogosławieni figurowali w kalendarzach liturgicznych wszystkich diecezji, np. wspomnienie bł. Jana Sarkandra, prezbitera i męczennika (30 maja) i bł. Melchiora Grodzieckiego, prezbitera i męczennika (7 września) było tylko w kalendarzu liturgicznym diecezji katowickiej. Niektórzy święci byli i są wpisani do kalendarzy niektórych diecezji, np. wspomnienie św. Klemensa Marii Hofbauera (15 marca) w archidiecezjach krakowskiej i warszawskiej oraz diecezji warszawsko-praskiej, wspomnienie św. Jana Nepomucena (21 maja) w archidiecezjach katowickiej i krakowskiej oraz opolskiej i gliwickiej. Także nowi święci i błogosławieni są w spisani do kalendarzy niektórych Kościołów lokalnych, np. bł. Regina Protmann, dziewica (18 stycznia) w archidiecezji warmińskiej, bł. Stefan Wincenty Frelichowski, prezbiter i męczennik (23 lutego) i bł. Maria Karłowska, zakonnica (6 czerwca) w diecezji toruńskiej, błogosławieni męczennicy Sądok i Towarzysze (2 czerwca) w diecezji sandomierskiej, św. Zygmunt Gorzdzowski, prezbiter (26 czerwca) i bł. Zygmunt Szczęsny Feliński, biskup (17 września) w archidiecezji warszawskiej, bł. Bernardyna Maria Jabłońska, zakonnica (22 września) w archidiecezji krakowskiej i w diecezji zamojsko-lubaczowskiej.

2. Przepisy kościelne dotyczące roku liturgicznego i kalendarza

Aktualne przepisy regulujące sprawy kalendarza liturgicznego są zawarte w trzech dokumentach Stolicy Apostolskiej. Są to *Ogólne normy roku liturgicznego i kalendarza* z 21 marca 1969 r.¹⁰, Instrukcja *Calendaria particularia* z 24 czerwca 1970 r.¹¹ i Notyfikacja dotycząca niektórych aspektów własnych kalendarzy i tekstów liturgicznych z dnia 20 września 1997 r.¹²

Według tych przepisów wyróżnia się dwa rodzaje kalendarzy: ogólny i własny. „Kalendarz ogólny jest ustanowiony na użytek całego obrządku rzymskiego, kalendarze własne dotyczą Kościoła miejscowego lub rodziny zakonnej”¹³.

⁸ Zob. Dekret zezwalający na wprowadzenie w diecezjach polskich wspomnienia dowolnego bł. Jana Beyzyma, prezbitera, „Anamnesis” 11 (2005) nr 4(43) s. 13.

⁹ Zob. Dekret zezwalający na korzystanie z kolekt i II czytań Liturgii Godzin we wspomnienia dowolne św. Wincentego Pallottiego, prezbitera i bł. Jana Beyzyma, prezbitera, „Anamnesis” 11 (2005) nr 4(43) s. 14.

¹⁰ Normy te znajdują się w *Mszale rzymskim dla diecezji polskich*, Poznań 1986, s. [66]-[74].

¹¹ Zob. *Posoborowe prawodawstwo kościelne*, red. E. Szafrowski, Warszawa 1971, t. III, z. 2, s. 244-278, nn. 5808-5918.

¹² Zob. „Anamnesis” 7 (2001) nr 4 (27) s. 22-30.

¹³ *Ogólne normy roku liturgicznego i kalendarza*, nr 48.

W kalendarzu ogólnym umieszczone są obchody liturgiczne ku czci świętych o znaczeniu powszechnym, a „kalendarze własne zawierają obchody o zasięgu bardziej ograniczonym, w odpowiedni sposób organicznie wkomponowane w cykl ogólny”¹⁴.

Instrukcja *Calendaria particularia* zawiera cały szereg szczegółowych przepisów.

Dowiadujemy się z niej, że „do obchodów własnych każdego kraju albo narodu lub większego terytorium należą:

- święto głównego patrona, które jednak można obchodzić jako uroczystość, jeśli przemawiają za tym racje duszpasterskie,
- wspomnienia patrona drugorzędnego,
- inne obchody świętych lub błogosławionych, którzy zgodnie z prawem zostali wpisani do Martyrologium lub do jego Dodatku, a w szczególny sposób związani są z krajem, narodem lub większym terytorium”¹⁵.

Z tych przepisów wiemy, że do obchodów własnych każdej diecezji należą:

- święto patrona głównego, które jednak można obchodzić jako uroczystość ze względów duszpasterskich,
- święto rocznicy poświęcenia katedry,
- wspomnienie patrona drugorzędnego,
- obchody świętych i błogosławionych, którzy zostali zgodnie z prawem wpisani do Martyrologium lub jego Dodatku i związani są z diecezją ze szczególnych względów, jakimi są: pochodzenie, dłuższy pobyt, śmierć, kult istniejący od niepamiętnych czasów aż po dzień dzisiejszy”¹⁶.

Obchodami własnymi każdego kościoła są: uroczystość rocznicy poświęcenia, jeżeli kościół był poświęcony, uroczystość tytułu oraz wspomnienie świętego lub błogosławionego, wpisanego do Martyrologium lub jego dodatku, którego ciało przechowuje się w tym kościele¹⁷.

Jest też w tych przepisach mowa o kalendarzach zakonnych całej rodziny zakonnej i poszczególnych prowincji.

Do obchodów własnych całej rodziny zakonnej należą:

- uroczystość lub święto tytułu;
- uroczystość lub święto założyciela kanonizowanego;
- uroczystość lub święto głównego patrona zakonu lub zgromadzenia;
- święto założyciela zaliczonego w poczet błogosławionych;
- wspomnienie patrona drugorzędnego;
- obchody świętych i błogosławionych, którzy byli członkami zakonu lub zgromadzenia, zgodnie z zasadami podanymi w nr 17a tego dokumentu¹⁸;

Do obchodów własnych poszczególnych prowincji zalicza się:

- święto tytułu lub patrona głównego;
- wspomnienie patrona drugorzędnego;
- obchody świętych lub błogosławionych, którzy w sposób szczególny związani są z prowincją – zgodnie z zasadami podanymi w n. 17b.

¹⁴ Tamże nr 49.

¹⁵ Instrukcja *Calendaria particularia*, nr 8.

¹⁶ Tamże, nr 9.

¹⁷ Tamże, nr 10.

¹⁸ Tamże, nr 12.

Przypomniano tam także, że „co się zaś tyczy obchodu tytułu, założyciela kanonizowanego i patrona głównego, należy pamiętać, że spośród wyszczególnionych można tylko jeden obchód wpisać w kalendarzu jako uroczystość, natomiast wszystkie inne należy zaznaczyć jako święta. Wyboru, jak i samej rewizji kalendarza partykularnego winna dokonać najwyższa władza rodziny zakonnej”.

Wskazania dotyczące kalendarza partykularnego wyliczają obchody, które należy w nim umieścić i stwierdzają, że kalendarz partykularny sporządza się włączając do kalendarza powszechnego obchody partykularne. Może to być kalendarz narodowy, krajowy, diecezjalny lub zakonny¹⁹.

Kolejny punkt wskazuje, że „kalendarz narodowy lub krajowy sporządza się odpowiednio bądź to dla całego narodu lub, też dla kraju, i uwzględnia się w nim obchody mu właściwe lub przyznane na mocy indultu, których nie ma w kalendarzu powszechnym, albo którym winno się nadać wyższy stopień w kalendarzu własnym. W ten sposób w poszczególnych narodach lub krajach można uczcić odpowiednim obchodem świętych, którzy posiadali wielkie znaczenie w ich religijnych dziejach, zwłaszcza dzięki swej nauce lub apostołskiej działalności”²⁰.

Przepisy mówią także o kalendarzu diecezjalnym i jego sporządzaniu oraz o kalendarzu każdej miejscowości, każdego kościoła lub kaplicy²¹.

Sporo uwagi instrukcja *Calendaria particularia* poświęca kalendarzom zakonnym. Przypomina najpierw, że kalendarz zakonny posiadają zakony męskie i zgromadzenia zakonne, stowarzyszenia i instytuty na prawie papieskim, jeżeli w jakikolwiek sposób obowiązane są do odmawiania Liturgii godzin. Kalendarze zakonów męskich powinny używać także mniszki i siostry tego samego zakonu, oraz tercjarze agregowani żyjący we wspólnocie i składający śluby proste. Kalendarz zakonny sporządza się przez włączenie do kalendarza powszechnego obchodów własnych i przyznanych zakonowi lub zgromadzeniu i według tego kalendarza sporządza się kalendarze dla każdej prowincji zakonnej, dla każdego kościoła lub kaplicy, zakonu lub zgromadzenia przez dodanie obchodów własnych i przyznanych. Instrukcja podkreśla, że członkowie rodzin zakonnych łączą się z Kościołem lokalnym w obchodach rocznicy poświęcenia kościoła katedralnego i patronów głównych danego miejsca i większego terytorium, na którym przebywają²².

Ważny jest kolejny punkt instrukcji. Mówi on, że jeżeli jakaś diecezja lub rodzina zakonna posiada wielu świętych i błogosławionych, należy się wystrzegać nadmiernego przeciążenia ich kalendarzy. W związku z tym należy wyznaczyć osobny obchód tylko tego świętego lub błogosławionego, którzy mają szczególne znaczenie dla całej diecezji (np. założyli Kościół miejscowy albo rozstąpili go męczeńską śmiercią lub wielkimi zasługami) względnie mają znaczenie dla całej rodziny zakonnej (np. sławni męczennicy albo święci czy błogosławieni, którzy przez swe wielkie czyny są ozdobą rodziny zakonnej), natomiast innych świętych i błogosławionych należy czcić oficjalnie tylko w tych miejscowościach, z którymi są ściśle związani, albo też gdzie

¹⁹ Por. tamże, nr 13.

²⁰ Tamże, nr 14.

²¹ Por. tamże, nr 15.

²² Por. tamże, nr 16.

przechowuje się ich ciało. Odpowiednio do okoliczności w kalendarzu diecezjalnym lub zakonnym można umieścić obchód ogólny czy to wszystkich świętych i błogosławionych czy jakiejś ich kategorii (np. męczenników, biskupów itd.). Te same postanowienia należy zachować *mutatis mutandis* przy sporządzaniu kalendarzy narodowych lub kalendarzy większych terytoriów²³.

Numery 18 i 19 instrukcji mówią o potrzebie badań historycznych nad świętymi. W kalendarzu nie należy umieszczać imion świętych, o których historia mówi mało lub nic nie wspomina, jak również imion świętych, które dostały się kiedyś do kalendarza, a obecnie związek tych świętych z diecezją lub rodziną zakonną jest całkowicie lub prawie niewidoczny.

Jeżeli granice diecezji uległy zmianom, nie powinno się zachowywać w kalendarzu imion wszystkich świętych tych terytoriów, z których powstała nowa diecezja, chyba, że ci święci mają powszechne znaczenie dla całej nowej diecezji²⁴.

W notyfikacji dotyczącej niektórych aspektów własnych kalendarzy i tekstów liturgicznych wydanych 20 września 1997 r. Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów przypomniała przepisy zawarte w *Ogólnych normach roku liturgicznego i kalendarza* oraz w Instrukcji *Calendaria particularia*, wydanej przez Świętą Kongregację Kultu Bożego z 24 czerwca 1970 r. Kongregacja nie uznała na razie za stosowne, aby zmieniać obowiązujące normy, ale uważa, że konieczne jest podkreślenie niektórych punktów tych norm, aby ich przestrzeganie pozwoliło uniknąć poważnego zniekształcenia kalendarzy liturgicznych.

Przypomniano w tej notyfikacji m. in., że błogosławieni nie figurują w kalendarzu ogólnym, a ich włączanie do kalendarza partykularnego opiera się na ogół na tych samych zasadach, jakie zostały wyżej podane w odniesieniu do świętych²⁵.

Podkreśla, że „należy strzec integralności Kalendarza Ogólnego będącego między innymi wyrazem istotnej jedności obrządku rzymskiego (por. KL 38). Istnieje bowiem obawa, że zbyt jego rozszerzanie doprowadzi do osłabienia jedności i wewnętrznej spójności Kalendarza Ogólnego, a w konsekwencji każdego z kalendarzy krajowych lub regionów międzydiecezjalnych”²⁶.

Zaznaczono, że „w przyszłości Kongregacja zamierza położyć większy nacisk na to, aby w Kalendarzu Ogólnym utrzymać obchody w dniach, na które są wyznaczone i by nie zezwalać na przenoszenie na inny dzień obchodów stwarzających przeszkodę, chyba że będą wchodzić w rachubę wyjątkowe motywy duszpasterskie, dotyczące znacznej liczby wiernych. Podobna praktyka zostanie utrzymana w odniesieniu do kalendarzy krajowych oraz kalendarzy regionów międzydiecezjalnych w ich relacji do kalendarza diecezjalnego”²⁷. Podano tu też pewne wskazania dotyczące przenoszenia obchodów stwarzających przeszkodę²⁸.

²³ Por. tamże, nr 17.

²⁴ Por. tamże, nr 20.

²⁵ Por. *Notyfikacja dotycząca niektórych aspektów własnych kalendarzy i tekstów liturgicznych*, „Anamnesis” 7 (2001) nr 4 (27) s. 23, p. 9

²⁶ Tamże, s. 23, p. 11.

²⁷ Tamże, s. 23, p. 12.

²⁸ Por. tamże, s. 23-24, p. 13-15.

Przypomniano również o okresach szczególnych roku liturgicznego, które zgodnie z pragnieniem Soboru mają pozostać wolne od obchodów ku czci świętych. Są to Okres Wielkiego Postu, oktawa Paschy oraz dni od 17 do 24 grudnia²⁹.

W kolejnych punktach podano, według jakich norm mogą być wpisane jakieś celebracje do kalendarza diecezjalnego i zakonnego oraz zaznaczono, że wyrażana nie-rzadko prośba, aby patron (główny) diecezji był czczony w stopniu uroczystości, nie jest w pełni zgodna z normami i winna być oddalana³⁰.

Instrukcja podkreśla, że według Norm o ustanawianiu patronów z roku 1973 wienien być tylko jeden patron. Normy te wykluczają od roku 1973 możliwość wyboru patronów drugorzędnych. Od tej normy zostały dozwolone pewne wyjątki, o których na przyszłość nie należałoby wspominać³¹.

W p. 25 Notyfikacji zwrócono uwagę na niebezpieczeństwo ryzyka, jakie płynie z wprowadzania do kalendarzy partykularnych zbyt wielu obchodów. Może to spowodować przeładowanie kalendarza diecezji, rodziny zakonnej, czy też kalendarza krajowego, regionu międzydiecezjalnego, prowincji zakonnej, czy innych kalendarzy. Podano też propozycje rozwiązania tego problemu. Można to uczynić przez zgrupowanie świętych i błogosławionych w jednym wspólnym obchodzie. Należy przy tym zadbać o pewną jednorodność obchodu, biorąc pod uwagę epokę historyczną, rodzaj działalności, jaką pełnili w Kościele, drogę ich życia, różne duchowe tradycje oraz dzieje kultu, jakim każdy ze świętych był otaczany³².

Szczególną ostrożność zaleca Kongregacja przy wprowadzaniu nowych błogosławionych lub świętych do kalendarza diecezjalnego, krajowego lub ogólnego jakiejś rodziny zakonnej. Często bardziej wskazane może być wprowadzenie obchodu, który ograniczać się będzie do miejscowości ściślej związanych z danym błogosławionym lub świętym³³.

Jeszcze raz przypomniano, że istnieje rozróżnienie między obchodem ku czci jakiegoś błogosławionego i ku czci świętego. Obchód poświęcony błogosławionemu ma być ograniczony do pewnego regionu geograficznego³⁴.

Kongregacja zaznacza, że „jeszcze większy umiar jest konieczny przy wprowadzaniu nowych błogosławionych do kalendarza szerszego obszaru międzydiecezjalnego, podobnie jak do kalendarza krajowego czy też do kalendarza ogólnego jakiejś rodziny zakonnej. Pożądane jest, aby dokonywano tego stopniowo i w przeciągu dłuższego czasu”³⁵.

Znajdujemy w tym dokumencie radę: „W pewnych przypadkach będzie uzasadnione, zwłaszcza w młodych Kościołach, włączenie jakiegoś błogosławionego również do kalendarza diecezji jego pochodzenia, albo tej, na której terenie zmarł lub pełnił działalność kościelną. Doradza się jednak, aby było to wspomnienie dowolne i aby rozciągnięto dany obchód na wiele diecezji lub na cały kraj dopiero po odpo-

²⁹ Por. tamże, s. 24, p. 17.

³⁰ Por. tamże, s. 24-25, p. 19-20.

³¹ Por. tamże, s. 25, p. 21.

³² Por. tamże, s. 26, p. 26.

³³ Por. tamże, s. 26, p. 28.

³⁴ Por. tamże, s. 26, p. 29.

³⁵ Por. tamże, s. 26, p. 30.

wiednim czasie, kiedy w naturalnym rytmie rozwinię się spontaniczna pobożność wśród ludu”³⁶.

Dokument ten zwraca uwagę na to, że *Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego* kapłanowi celebrującemu daje w wiele dni (dni powszednie Okresu Zwyczajnego „w ciągu roku”, w ferie Adwentu przed dniem 17 grudnia, podobnie jak w ferie Okresu Narodzenia Pańskiego po 2 stycznia, a także w dni powszednie Okresu Wielkanocnego) możliwość sprawowania Mszy św. zgodnie z formularzem danego dnia, albo Mszę o świętym wpisanym na dany dzień do *Martyrologium Rzymskiego*³⁷.

Notyfikacja Kongregacji zaznacza, że wpłynęły do niej „prośby o rewizję kalendarzy diecezjalnych poprzez wprowadzenie do nich świętych i błogosławionych, nie związanych ściśle z danymi diecezjami. Jednym z motywów podawanych na uzasadnienie tego rodzaju próśb było żywe pragnienie uhonorowania określonej rodziny zakonnej z racji jej wkładu w życie diecezji. Łatwo jednak zdać sobie sprawę z tego, że gdyby takie kryterium zostało przyjęte, kalendarz diecezjalny straciłby swój specyficzny charakter, stając się w dużej mierze zbiorem celebracji właściwych dla rodzin zakonnych istniejących na danym terytorium”³⁸.

W notyfikacji zauważono, „że każda rodzina zakonna czci własnych świętych i błogosławionych zgodnie z kalendarzem zaaprobowanym przez najwyższego przełożonego i zatwierdzonym przez Stolicę Apostolską. W konsekwencji wierni, którzy tego pragną, mogą bez przeszkód uczestniczyć w celebracjach odbywających się w kościołach określonej rodziny zakonnej. Wierni mogą też przyłączyć się duchowo do wspólnoty zakonnej, biorąc udział w obrzędach liturgicznych sprawowanych z zastosowaniem własnych tekstów, na przykład z okazji pielgrzymki. Do osiągnięcia tego celu nie jest wcale konieczne, aby takie własne obchody zakonne zostały wprowadzone do kalendarzy diecezjalnych”³⁹. Przypomniano także o możliwościach uczczenia świętych nie wpisanych do kalendarza diecezjalnego i że możliwości te nie zostają ograniczone, gdy ktoś pragnie uczcić jakiegoś świętego zakonnika w określonej wspólnotie diecezjalnej⁴⁰.

Nieraz przez wprowadzenie nowego obchodu do kalendarza diecezjalnego pragnie się uhonorować jakąś rodzinę zakonną. Kongregacja zaznacza, że krótka refleksja teologiczna na temat znaczenia liturgicznego obchodu ku czci świętego wystarczy, aby wykazać, jak bardzo tego rodzaju motywacja jest daleka od zdrowej tradycji. Kongregacja dodaje nadto, że tego rodzaju uzasadnienie nie uwzględnia w należyty sposób duszpasterskiego dobra wiernego ludu, który ma prawo do autentyzmu i szlachetnej prostoty kultu⁴¹.

W punktach 38-45 tej notyfikacji podano kilka zasad dotyczących przygotowywania własnych tekstów liturgicznych dla obchodów ku czci świętych i błogosławionych wpisanych do własnego kalendarza, a szczególnie doboru czytania drugiego w

³⁶ Tamże, s. 26, p. 31.

³⁷ Por. tamże, s. 27, p. 33.

³⁸ Por. tamże, s. 27, p. 34.

³⁹ Tamże, s. 27, p. 35.

⁴⁰ Por. tamże, s. 27, p. 36.

⁴¹ Por. tamże, s. 27, p. 37.

Godzinie czytań. Przypominając, że wymaga to starannego zachowania zasad podanych w odpowiednich dokumentach.

Na koniec dokument przypomina, że w niektórych krajach i rodzinach zakonnych przeprowadzono godne uznania studia historyczne, liturgiczne i pastoralne, aby skoordynować kalendarz krajowy z kalendarzami poszczególnych diecezji i zakonów⁴².

3. Odpowiedzi Kongregacji po ostatnich próbach wpisania nowych błogosławionych do kalendarza diecezji polskich

Po prośbie prymasa kard. Jozefa Glempa z 1999 r., aby do kalendarza diecezji polskich wprowadzić wspomnienie bł. Bernardyny Jabłońskiej i bł. Marii Karłowskiej Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów odpowiedziała negatywnie i przypominała zasady dotyczące wprowadzania błogosławionych do kalendarza liturgicznego⁴³. W piśmie tym Kongregacja nawiązuje do rozstrzygnięć podanych w „Notyfikacji na temat niektórych aspektów Kalendarzy i własnych tekstów liturgicznych” z dnia 20 września 1997 r.

Warto przytoczyć obszernie fragmenty tego pisma.

Najpierw zalecana jest w nim ostrożność we wprowadzaniu obchodów do kalendarzy partykularnych: „Wspomniana Notyfikacja (nn. 25nn) zaleca wielką ostrożność poddyktowaną pragnieniem, aby nie wprowadzono zbyt wielu obchodów do kalendarzy partykularnych. W tym kontekście przypomina się zasadę reprezentatywności obchodów, zachęcając do tego, aby pozostawić w kalendarzach diecezji, określonych kościołów i wspólnot zakonnych obchody ku czci świętych, a zwłaszcza błogosławionych o podstawowym znaczeniu. Wprowadzenie licznych obchodów do ogólnopolskiego kalendarza i do kalendarzy diecezjalnych przysporzyło trudności zakonom i zgromadzeniom zakonnym, ponieważ były zmuszone do przenoszenia własnych wspomnień liturgicznych, dla których przeszkodą stała się zbieżność dat”⁴⁴.

Następnie Sekretarz Kongregacji zaznacza, że „Notyfikacja ta (nn. 28 nn) podkreśla, że słuszną jest rzeczą pozostawienie możliwie jak największej liczby obchodów ku czci błogosławionych w kalendarzach diecezjalnych i zakonnych”⁴⁵.

Z kolei pismo Kongregacji wskazuje: „Jeśli chodzi o prośby pochodzące od przełożonych zakonnych, a dotyczące wprowadzenia ich własnych obchodów do kalendarzy diecezjalnych lub krajowych, Kongregacja przypomina (por. Notyfikacja, nn. 34nn) zasadę, zgodnie z którą zakony i zgromadzenia zakonne mają szerokie możliwości oddawania kultu liturgicznego własnym świętym i błogosławionym w obrębie swoich wspólnot i w swych kościołach, gdzie udział w celebracjach mogą brać także ich współpracownicy, alumni i przyjaciele. Dlatego nie wydaje się ani konieczne ani pożądane, aby kalendarz rodziny zakonnej był mieszany z kalendarzem diecezjalnym lub krajowym. Utrwalanie takiej praktyki prowadziłyby w sposób nieunikniony do

⁴² Por. tamże, s. 29, p. 48.

⁴³ Zob. *Pismo Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów do Prymasa Polski w sprawie wprowadzania nowych błogosławionych do Kalendarza diecezji polskich*, „Anamnesis” 7 (2001) nr 4 (27) s. 20-23.

⁴⁴ Tamże, s. 20.

⁴⁵ Tamże.

rozczarowań i niesmaku, gdyż nie wszystkie spośród bardzo wielu rodzin zakonnych mogłyby być w ten sposób reprezentowane”⁴⁶.

Sekretarz Kongregacji pisze: „Wreszcie Notyfikacja (nn. 34nn) z wyraźnym naciskiem stwierdza, że wprowadzanie nowych obchodów do kalendarza krajowego lub diecezjalnego nie jest dyktowane pragnieniem uhonorowania określonej rodziny zakonnej, ale ukazania postaci danego świętego lub błogosławionego wiernym, którzy czują się z nimi bardziej związani. Z racji ścisłej więzi, jaka się w tych warunkach wytworzyła, określony święty lub błogosławiony może ze szczególną skutecznością ukazywać wiernym paschalne zwycięstwo Chrystusa i triumf łaski.

Kongregacja starała się z wielką życzliwością podchodzić do praktyk związanych z własnymi kalendarzami w Polsce i przyznaje, że postępowanie wszczęte w odniesieniu do niektórych diecezji nie zostało jeszcze zakończone. Z drugiej strony Kongregacja poddaje pod refleksję biskupów pytanie, czy nie nadszedł moment, w którym należałoby zapewnić większą stabilność we własnych kalendarzach i tekstach liturgicznych polskich diecezji, a zwłaszcza w kalendarzu ogólnokrajowym? Czy nie jest wskazane oddalenie na pewien czas, tak długo jak to będzie możliwe, propozycji wprowadzania nowych obchodów i modyfikowania tekstów, aby można było spokojniej ocenić aktualną sytuację i perspektywy jej ewentualnego dalszego rozwoju?⁴⁷

Podobny ton ma odpowiedź Kongregacji do Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski na pismo w sprawie wprowadzenia do kalendarza diecezji polskich obchodów ku czci św. Joanny Beretty Mola i bł. Teresy z Kalkuty.

Zakończenie

Z rozważań powyższych wynika, że wyżsi przełożeni zakonni winny skierować wnioski o włączenie błogosławionego z ich zgromadzenia do kalendarza diecezjalnego przede wszystkim do biskupa danej diecezji, z którą błogosławiony jest związany. Biskup diecezjalny może prosić Kongregację ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów o zezwolenie na wprowadzenie danego obchodu do kalendarza liturgicznego swojej diecezji. Prośba o wprowadzenie świętych czy błogosławionych do kalendarza krajowego powinna być umotywowana tym, że dany święty czy błogosławiony, jest powszechnie czczony i ma szczególne znaczenie dla wiernych całego kraju. Prośbę taką należy przedłożyć Przewodniczącemu Konferencji Episkopatu. Po przyjęciu wniosku przez Zebranie Plenarne Konferencji Episkopatu większością dwóch trzecich głosów sprawę skierowuje się do Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów i ona rozstrzyga o wprowadzeniu świętego czy błogosławionego do kalendarza liturgicznego.

⁴⁶ Tamże, s. 20-21.

⁴⁷ Tamże, s. 21.